

BLOGI

Suomalaisten piilovelka kasvaa

Rahoitusvakaus | 30.01.2019 | Johanna Honkanen

KIRJOITTAJA

Johanna Honkanen
Vanhempi datatiede-
ekonomisti

Kotitalouksien velkataakka on kasvanut yhtäjaksoisesti jo yli kahden vuosikymmenen ajan. Velkaantuneisuus, jota mitataan usein kotitalouksien velan suhteella käytettävissä oleviin tuloihin, on kasvanut ennätysuureksi. Velkataakkaa ovat kasvattaneet viime vuosina asuntolainojen lisäksi taloyhtiölainat ja kulutusluotot.

Kulutusluottoja on otettu aiempaa enemmän sekä perinteisistä pankeista että muista rahoituslaitoksista. Luotonanto on kasvanut myös ulkomaisten luotontarjoajien kautta. Näiden toimijoiden myöntämät lainat (2,4 mrd. euroa syyskuussa 2018) vastaavat noin 1,6 % suomalaisten kotitalouksien muusta yhteenlasketusta lainavelasta – ja jäävät tällä hetkellä kotimaisten tilastojen ulkopuolelle.

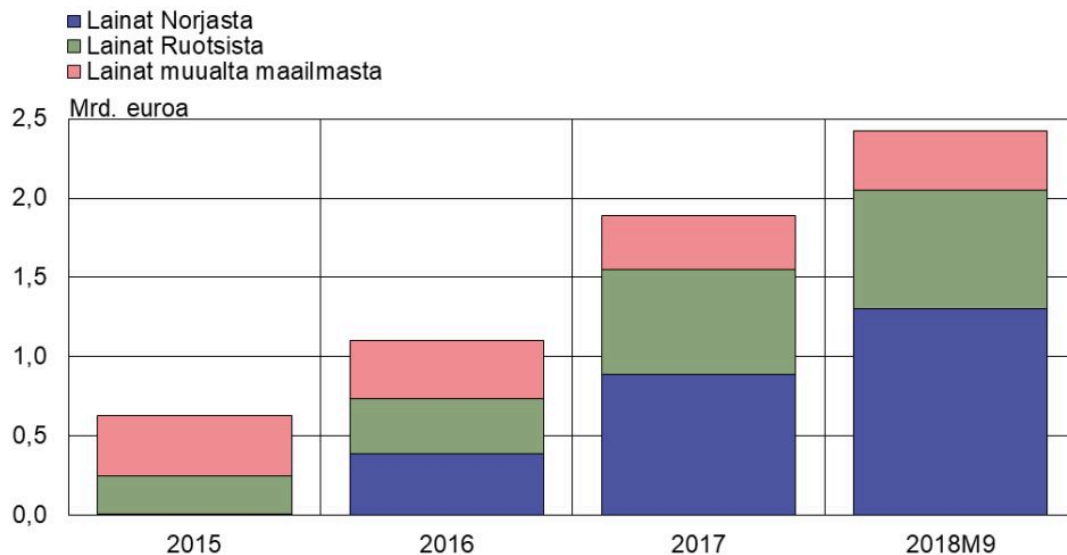
Internetin välityksellä otetaan yhä enemmän lainaa ulkomailta

Digitalisaatio ja uudet liiketoimintamallit ovat mahdollistaneet uusien rahoitustoimijoiden ja -palveluiden tulemisen markkinoille. Erityisesti maasta toiseen rajan yli lainaavien, ulkomaisten nk. online-toimijoiden – esimerkkeinä Bank Norwegian, Komplett Bank, Nordax ja Insta Bank – myöntämien lainojen määrät ovat kasvaneet Suomessa merkittävästi viimeisten vuosien aikana. Nämä ulkomaiset rahoituslaitokset toimivat verkossa ilman kiinteää toimipistettä Suomessa.

Suomen Pankin tekemän selvityksen mukaan suomalaisten kotitalouksien ulkomailta ottamien lainojen kanta oli syyskuussa 2018 yhteensä reilu 2,4 mrd. euroa (Kuvio 1). Tämä vastaa noin 1,6 % kotitalouksien muusta yhteenlasketusta lainavelasta (152 mrd. euroa syyskuussa 2018). Arviolta valtaosa kotitalouksien ulkomailta ottamista lainoista on erilaisia kulutusluottoja: nämä puolestaan vastaavat noin 9 % kaikista kotitalouksien ottamista kulutusluotoista.

Kuvio 1.

Suomalaisten kotitalouksien ulkomailta ottamien lainojen kanta kasvanut nopeasti

Lähteet: Suomen Pankin laskelmat, Euroopan keskuspankki, Kansainvälinen järjestelypankki, Ruotsin keskuspankki, Norjan tilastoviranomainen ja rajan yli lainaavien toimijoiden julkiset tiedot.

Uusien lukujen valossa arvio kotitalouksien yhteenlasketusta kulutusluottokannasta kasvaa ja tarkentuu. Kesäkuussa 2018 kotitalouksien yhteenlaskettu kulutusluottokanta oli lähes 20,8 mrd. euroa ja näin joitain satoja miljoonia euroja suurempi aiempaan arvioon verrattuna. Vuoden 2018 syyskuussa kotitalouksien kulutusluottokanta oli kasvanut arviolta lähes 21,4 mrd. euroon.

Suurin osa (85 %) suomalaisten kotitalouksien ulkomailta ottamista lainoista on otettu Norjasta ja Ruotsista. Erityisesti norjalaiset online-pankit ovat kasvattaneet voimakkaasti luotontarjontaa Suomeen. Näiden toimijoiden lainakanta Suomeen on yli kolminkertaistunut kahden viimeisen vuoden aikana.

Kotitalouksien ulkomailta ottama velka jää tilastojen ulkopuolelle

Kotitalouksien kokonaisvelkamäärää määriteltäessä ulkomaisten toimijoiden myöntämät lainat jäävät tällä hetkellä puuttumaan kotimaisista tilastoluvuista. Tilastokeskuksen mukaan suomalaisilla kotitalouksilla oli velkaa syyskuun lopussa 2018 yhteensä 152 mrd. euroa. Niin kutsuttu velkaantumisasaste eli kotitalouksien lainavelkojen suhde käytettävissä oleviin

vuosituloihin, saavutti 128,1 prosentin tason syyskuussa 2018. Jos kotitalouksien velkaan laskettaisiin mukaan niiden ulkomailta ottamat lainat, olisi velkaantumisaste nykyisten tietojen valossa lähes muutaman prosentin tätä korkeampi.

Vaikka kotitalouksien lainanotto ulkomailta on tässä mittakaavassa varsin nuori ilmiö, on kasvu ollut voimakasta viime vuosina. Kotitalouksien velkaantumista ja velan määrän kehitystä näistä lähteistä on tällä hetkellä vaikeaa seurata. Koska valtaosa ulkomailta otetuista lainoista on kulutusluottoja, herättää tämä – yhdessä muiden kotitalouksien ottamien kulutusluottojen kanssa – huolta kotitalouksien talouden hallintakyvystä ja sen mahdollisen puutteen negatiivisista vaikutuksista sekä kansantalouden tasolla että erilaisten sosiaalisten ongelmien kärjistäjänä.

Maasta toiseen lainaavia valvotaan

Monella rajan yli lainaavalla toimijalla on luottolaitoksen toimilupa omassa kotimaassaan ja näin toimijat ovat kunkin kansallisen valvojan valvonnassa. ETA-maiden¹ (Euroopan talousalueen) luottolaitosten täytyy lisäksi tehdä ilmoitus Finanssivalvonnalle, jos ne aikovat tarjota palveluja rajan yli Suomeen. Näin toimijoista tulee Finanssivalvonnan menettelytapavalvonnan alaisia. [Menettelytapavalvonnalla](#) varmistetaan mm. markkinoilla toimivien palveluntarjoajien asianmukaiset toimintatavat markkinoinnissa, sopimusehdoissa ja asiakassuhteissa.

Luotonannon nopea kasvu ja kotitalouksien suuri velkaantuneisuus ovat riskejä rahoitusjärjestelmän ja talouden vakaudelle. Rahoituksen välityksessä on tapahtunut digitalisaation ja uusien toimintamallien vauhdittamana muutos, jonka myötä tilastoissa olevien katvealueiden poistamisen merkitys on kasvanut. Puutteelliset tilastotiedot ovat kattavan kotitalouksien kokonaisvelkaantuneisuusarvion esteenä. Ulkomaisten luotontarjoajien toiminnan laajuutta pyritään jatkossa arvioimaan tarkemmin. Tämä on mahdollista, kun tiivistetään pohjoismaiden viranomaisten yhteistyötä ja edistetään maiden välistä tietojen vaihtoa.

Asiasanat

kotitaloudet, kulutusluotot, velkaantuminen